

Nemzetközi felsőoktatási projektmodell a német-magyar kapcsolatok rendszerében: az Andrássy Gyula Német Nyelvű Egyetem, Budapest

Masát András

„Szépnek és fontosnak találom, hogy újra itt lehetek az egyetlen külföldi német nyelvű egyetemen, az Andrássy Egyetemen. Az európai integrációban és a Duna régióban az egyetem egyre növekvő jelentőséggel bír ...”

Cornelia Pieper,

a Német Külügyminisztérium államminisztere, 2012. november 26.

„A tudomány és a kutatás számára nem léteznek határok – ezt mutatja az Andrássy Egyetem is. Közép-Európa szívében ez az intézmény magában hordozza a nyelvi és kulturális sokszínűséget, egyúttal központi szerepet játszik több ország tudományos együttműködésében ...”

Karl-Heinz Töchterle,

osztrák tudományos és kutatásügyi miniszter, 2013. április 22.

Az alapítás és a feladat

Idén, 2014-ben lesz 12 éve, hogy az Andrássy Német Nyelvű Egyetem (ANNYE) megkezdte működését. Az akkori két kormányfő és két német szövetségi tartomány miniszterelnöke – Orbán Viktor, Wolfgang Schäussel, Edmund Stoiber és Erwin Teufel – a 2001-es ún. ulmi nyilatkozat III. részében, a 11., 12. és 13. pontban a következőket jelentette ki:

11. A kormányfők üdvözlük a Magyar Köztársaság által tervezett német nyelvű egyetem alapítását Budapesten és ezzel összefüggésben az olyan vezető elit kinevelésére irányuló célkitűzést, amely elit alkalmas lesz arra, hogy az egyesült Európa formálásában aktívan részt vegyen. Elismerik azokat az eredményeket, amelyeket a magyar kormány a jogi, intézményi és tartalmi keretfeltételek megteremtése terén ez idáig elért.

12. A cél egy kétéves posztgraduális képzést nyújtó német nyelvű elit egyetem létrehozása. Az elképzelések szerint Magyarország, a német nyelvű országok, valamint a közép- és kelet-európai országok felsőoktatási intézményeinek a legjobb eredménnyel végzett hallgatói kaphatnak itt olyan

képzést, amely képessé teszi őket arra, hogy Közép-Európában vezető pozícióban vállaljanak felelősséget Közép-Európáért. Az egyetemen végzettek a politikában, a közigazgatásban, nemzetközi szervezetekben (például az Európai Unió intézményeiben), a kutatás területén, továbbá az Európai Unió vagy a csatlakozó államok nemzetközi vállalatainál helyezkedhetnek el. Ennek érdekében a német nyelvű egyetemnek olyan átfogó és interdiszciplináris szemléletre van szüksége, amely a korszerű oktatási módszerek mellett különös hangsúlyt fektet az általános és a kulcskompetenciák fejlesztésére. 13. Az Osztrák Köztársaság, a Bajor Szabadállam és Baden-Württemberg miniszterelnöke kész a Magyarország által alapított német nyelvű egyetem támogatására. A támogatást valamennyi szakirány esetében a vezetőképzéshez való jelentős hozzájárulásnak tekintik. Üdvözlük a Német Szövetségi Köztársaság támogatását, és Svájc külön hozzájárulását remélik az üggyhöz. Támogatják és javasolják, hogy Magyarország további közép- és kelet-európai államokat hívjon meg, hogy ezen intézmény működtetésében idővel támogatásukkal és jövőendő vezetőikkel részt vegyenek.¹

2002 szeptemberében, tehát az ulmi nyilatkozat után alig egy évvel, a Magyar utcában már elkezdődött az oktatás – akkor még ideiglenes jelleggel és helyszínnel. 2003 őszén pedig az addigra már teljesen helyreállított, illetve modernizált, Ybl Miklós tervezte Festetics-palotában, a Pollack Mihály téren, konszolidált körülmények között indulhatott el a 2003/2004-es tanév.



Az Andrássy Egyetem épülete

A magyar és egyben nemzetközi, német nyelvű egyetem a maga nemében egyedülálló projekt az európai felsőoktatás sokszínű palettáján:² egy olyan felsőoktatási *joint venture*, amely egy nemzetközi működtetésű, európai akkreditált egyetem új, innovatív modelljét kínálja Budapesten. Ez nyilvánul meg az egyes szakok kínálatában, az egész oktatási és kutatási struktúrában, és nem utolsósorban a tanárok és a diákok nemzetközi összetételében. Ez utóbbi tényezőt jól tükrözi, hogy az eddig összesen 450 – több mint 30 országból származó – végzett hallgatónak körülbelül egyharmada magyar, másik harmada német nyelvterületről, a többi pedig a környező vagy távolabb eső országokból érkezett. Az oktatók pedig az alapító három országból, illetve a később társult – az ún. *swiss contribution* pályázat útján a finanszírozásba is bekapcsolódó – Svájcban érkeznek. Az Andrassy Egyetem tevékenységének egyik nagyon fontos mutatója, hogy hallgatói létszámát az elmúlt évek során fokozatosan növelni tudta, így az a vendég-hallgatók nélkül 26 százalékkal, a vendég-hallgatókat is figyelembe véve pedig 40 százalékkal nőtt az utóbbi négy évben.

Az egyetem pénzügyi helyzete megszilárdult, ezzel párhuzamosan megnőtt a pénzügyi abszorpciós mutatója. A gazdasági tevékenységből és külső forrásokból származó bevétel 130 százalékkal, azaz több mint a duplájára nőtt 2010 óta. Az intézmény számos magyar és nemzetközi ösztöndíj-lehetőséget, illetve kutatási programot hirdetett meg és indított el. A kibővített nemzetközi kapcsolatoknak köszönhetően például Dél-Tirol/Trentino tartomány által finanszírozott programok indulhattak el – elsősorban a kisebbségkutatás területén –, a visegrádi 4-ek támogatásával különböző fórumok létesülhettek. 2012-ben, illetve 2013-ban pedig a további fejlődés két alapvető feltétele teljesült: az egyetem, az elitképzési szándékoknak megfelelően, egész oktatási rendszerét átalakítva – ezen belül például a nemzetközi minőségbiztosítási mechanizmusokat bevezetve, azokat folyamatosan megszilárdítva – mind a magyarországi, mind pedig a *németországi* akkreditációját sikeresen megújította. Különösen az utóbbi jelentős lépés, mely az Andrassy Egyetemet nemzetközi összehasonlításban is versenyképessé teszi, és a hallgatók toborzásában, de az oktatói meghívásokban is fontos szerepet játszik. Ugyanígy az egyetem hosszú távú stratégiájának egyik fontos célkitűzése teljesült, amikor 2013 szeptemberében az ANNYE Magyarországon, ötödik egyetemenként, a nemzeti kiválósági programba bekerült. Ez az intézmény magyarországi helyzetét erősítette meg, és vonzerejét növelte; egyben új kutatási programok beindítására ad(ott) lehetőséget.

Az egyetem célja az alapításkor az Európai Unióba való belépés előtt álló Magyarországnak és a régióknak a sikeres uniós részvételre való felkészítése volt, mester- és doktori szinten történő egyetemi képzéssel. Az (alapképzést nem tartalmazó) képzési szint fenntartása mellett, a mesterszakok kínálatának bővítésével (számuk jelenleg hat), a doktori iskola sikeres új akkreditációjával az oktatási kínálat folyamatosan újul meg. A változások összhangban vannak azzal, hogy az eredeti alapvető cél, az európai integráció elősegítése, mára már nyilvánvalóan módosult. 2004-ig elsősorban a felkészítésen volt a hangsúly. Magyarország EU-tagságával azonban az eredeti cél mellett mind

erősebb az a *hídfunkció*, amit az ANNYE oktatási és kutatási rendszere betölt egyrészt a régi és az újabb EU-tagok, másrészt az unión kívüli tagjelölt országok (nyugat-balkáni régió) felsőoktatási szerkezetének rendszerében. Az Európai Unió előtt álló feladatok is folyamatosan változnak, óriási különbség van a 2014 előtti és a jövőre vagy éppen a jelenlegi belső és külső kihívások vonatkozásában. Ennek megfelelően a közép-európai térségnek is folyamatosan változott és változik az EU-n belüli és kívüli súlya. Ezért rendkívül fontos az a szerep, amit még Magyarország EU-ba való belépése előtt az alapítók az Andrassy Egyetem számára meghatároztak. Az uniós tagságra való felkészülés/felkészítés azonban kezdettől fogva – mivelhogy szerkezetében, jogi rendszerében stb. az EU mint szervezet is folyamatosan változik – *nem egyszerűen felzárkózást/felzárkóztatást kellett, hogy jelentсен, hanem ismeretek, készségek kölcsönös szinten tartását és transzferjét*. Jelenleg Magyarország tízéves EU-tagságra (azon belül egy elnökségre is) tekinthet vissza, így a már említett *hídfunkció* sokkal inkább jellemzi az egyetem által tudatosan vállalt, aktuális feladatokat az egyes szakok, de az ANNYE egész képzési rendszerén belül is. Ez nyilvánul meg az oktatási programok kínálatában, melyben az elméleti és gyakorlati kompetenciák fejlesztése áll a középpontban.

Az Andrassy Egyetem hat mesterképzési programot (nemzetközi gazdaság és gazdaságtudomány, nemzetközi tanulmányok, Közép-Európa-tanulmányok és kultúrpolitika, közép-európai történelem, LL.M., európai és nemzetközi igazgatás), egy szakirányú továbbképzést, Duna régiós tanulmányokat, míg az akkreditált doktori iskola négy különböző tudományágban – politikatudomány, történelemtudomány, összehasonlító állam- és jogtudományok, illetve gazdaságtudomány – kínál Ph.D. programot, „Közép-Európa jövője az Európai Unióban” címmel.

Kutatási programjaink is ezen alapvető célokat tükrözik. Az egyetemen folyó kutatások koordinálására alakult meg az Andrassy Egyetem *Duna Intézete*, mely a 2009. novemberi alapítást követően, 2010-ben kezdte meg munkáját. Az intézet központi kutatási témái: az európai integráció, a közép- és kelet-európai országok specifikus transzformációs folyamatai, valamint azok visszahatásai az Európai Unióra. Ezek mellett különleges figyelem irányul az EU azon stratégiáira és politikájára, amelyek a kelet- és közép-európai régió, valamint a keleti szomszédok és a Nyugat-Balkán országainak a fejlesztését célozzák. Az Andrassy Egyetem az Európai Unió integrációs, bővítési és szomszédságpolitikájának, valamint a közép- és kelet-európai térség problémáinak és folyamatainak interdiszciplináris kutatásával erősítette meg az utóbbi években a kutatási profilját. A „Duna Intézet felépítése az Andrassy Egyetemen” elnevezésű projektet a magyar kormány saját uniós Duna-stratégiájába is felvette. A Duna Intézet a továbbiakban is az egyetemen egyedülálló módon meglévő kompetenciákat, az egyetemen létrejött ún. kutatási platformot (*Forschungsplattform*) kihasználva kíván szerepet vállalni mind az európai rendszerváltási folyamatok, mind pedig a közép- és kelet-európai térség aktuális kihívásait jelentő témák kutatásában.